

НАУЧНО-НАСТАВНОМ ВЕЋУ
ФАКУЛТЕТА ЗА СТУДИЈЕ БЕЗБЕДНОСТИ
УНИВЕРЗИТЕТА ЕДУКОНС
Сремска Каменица

Научно-наставно веће Факултета за студије безбедности Универзитета Едуконс је на својој седници одржаној 16. јануара 2020. (бр. одлуке НПБ. 4/20 од 16. 01. 2020) именовало Комисију за оцену и одбрану дисертације кандидаткиње Тамаре Митић на тему под насловом „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“, у саставу: ред. проф. др Елизабета Ристановић, Универзитет одбране у Београду, председник Комисије; доц. др Предраг Павлићевић, члан; ред. проф. др Драган Симеуновић, Факултет политичких наука Универзитета у Београду, ментор.

Комисија за преглед и оцену докторске дисертације кандидаткиње мр Тамаре Митић под насловом „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“ је прегледала и оценила наведени докторски рад и на основу мишљења свих чланова Комисије подноси Научно-наставном већу Факултета за студије безбедности Универзитета Едуконс следећи

ИЗВЕШТАЈ О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

1. Подаци о кандидаткињи

Кандидаткиња Тамара Митић је рођена 21.05.1968 године у Ужицу. После завршене средње економске школе у Нишу са одличним успехом, уписала је 2004. године Факултет хуманистичких наука, смер новинарство, на Интернационалном универзитету у Новом Пазару. Дипломирала је са просечном оценом 8,5.

У својству новинара и уредника радила је на више радио и ТВ станица у Београду и Нишу: Студио Б, Нишка градска телевизија, ТВ Глобал, ТВ 5.

Учествовала је у раду више међународних конференција Пан-Европске Уније (у Стразбуру, Мађарској, БиХ, Хрватској...) које су биле на тему европских интеграција и стратегије Подунавске интеграције.

Има објављен научни рад у часопису *Science and Society*, „Nauka i društvo“, Univerzitet u Beogradu: TRANSDISCIPLINARY DANUBE UNIVERSITY EDUCATION, RESEARCH, INNOVATION STRUCTURES, Tamara Mitić, Marcel H. B. Van de Voorde, H.-J. Fecht, Vojislav V. Mitić, broj 8, 2018.

Удата је за проф. др Војислава Митића и има двојицу синова, Стефана и Константина. Живи у Београду.

2. Основни подаци о дисертацији

Докторски рад кандидаткиње Тамаре Митић, под насловом „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“, обухвата 201 страницу стандардног формата, укључујући списак извора (литература) и прилоге (седам: 2 слике, 1 графикон и 4 табеле).

Рад је структурно подељен на девет поглавља, и то: увод („Уводна разматрања“), 6 тематских поглавља, „Закључна разматрања“ и списак коришћених извора насловљен „Литература“.

Литература обухвата укупно 274 консултованих јединица домаћих и страних аутора, и то: 107 књига (монографије и студије, а мањим делом изворе пропедеутичког и стручног карактера, као и енциклопедијска издања), 49 научно-истраживачких радова, и 118 извора преузетих са Интернета.

Текст дисертације је подржан наводима извора у 421-ој фусноти.

Докторска дисертација кандидаткиње Тамаре Митић, под насловом „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“, представља заокружену логичку целину у научном, стручном и методолошком смислу. Комисија констатује да је кандидаткиња тежиште свог истраживања ставила на пето поглавље (како по обиму, тако и по дубини и систематичности аналитичког приступа), као и на седмо поглавље. Увидом у адекватне библиотечке фондове утврђено је да у Србији до сада није брањена докторска дисертација под наведеним или изразито сличним називом.

3. Преглед садржаја дисертације и остварени резултати

Рад је структурно подељен на осам поглавља, и то: „Уводна разматрања“, 6 тематских поглавља, „Закључна разматрања“, као и део у коме су побројани коришћени извори, а који је насловљен „Литература“.

У првом поглављу („Уводна разматрања“) кандидаткиња је методолошки коректно формулисала истраживачки проблем, предмет рада и циљеве истраживања, научне методе које ће применити, потом очекиване резултате свог истраживања, као и научни и практични допринос тезе.

Предмет истраживања је одређен као анализа утицаја тероризма на електронске медије, нарочито непосредно након што се напад догоди, односно, начин понашања и извештавања медија у кризним ситуацијама изазваним терористичким нападом.

Као основни циљ истраживања, односно дисертације, кандидаткиња је одредила утврђивање улоге важности кризног менаџмента, а ради процене могућности и смањивања утицаја тероризма на електронске медије, док је као допунске циљеве свог истраживања одредила оне који се односе се на доношење и примену медијских стратегија, закона о јавном информисању и медијима и других докумената, и посебно смерница за електронске медије о извештавању о тероризму.

Добијени резултати истраживања, истакла је кандидаткиња, треба да укажу на значајност примене различитих превентивних мера кризног менаџмента, односно, долажење до конкретних, у пракси проверених сазнања о могућности примене кризног менаџмента ради исправности процене, и умањења утицаја тероризма на електронске медије.

Комисија констатује да је дефинисаним циљевима истраживања, као и претпостављеним резултатима истраживања, кандидаткиња Тамара Митић дала јасан и валидан основ за пројектоване доприносе своје дисертације „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“. Научни допринос је потврђивање постојећих и откривање нових научних сазнања, посебно давање теоријских основа за изградњу и примену превентивних мера кадровског менаџмента ради откривања и сузбијања манипулације у медијима од стране терориста, док је практичан допринос у указивању на модалитете примене превентивних мера кадровског менаџмента, препоруке и смернице за објективно извештавање електронских медија о неком терористичком нападу.

У уводном делу дисертације је сасвим методолошки примерено постављен хипотетички оквир. Основна хипотеза Тамаре Митић је да кризни менаџмент има значајну улогу у процени утицаја тероризма на електронске медије. Основна хипотеза је подржана са четири помоћне хипотезе, а то су: 1: Кризни менаџмент електронских медија одређује термине, начин и интензитет у смерницама о извештавању о тероризму, ради постизања веће објективности и прецизности у извештавању; 2: Терористичке организације дају изјаве за медије, најчешће електронске, и често преузимају одговорност за одређене терористичке нападе што може допринети већем ширењу панике и страха код становништва, што и јесте један од циљева терориста. 3: Медији, а посебно електронски медији, могу омогућити терористима да остваре медијски притисак на бирачко тело и државне институције ради постизања својих политичких циљева. 4: Интензивно извештавање електронских медија о неком терористичком нападу може довести до нових напада, јер може да подстакне и охрабри особе које су већ радикализоване да изврше нове нападе.

Хипотетички оквир постављен у докторској дисертацији на тему „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“, кандидаткиње Тамаре Митић,

садржи и упућује на више димензија који одређују односе и међузависности кључних појмова у истраживању (феномена тероризма, поставки и захтева кризног менаџмента и карактеристика савремених медија), а којима се исказује значај и друштвена и научна оправданост истраживања и израде докторске дисертације на наведену тему.

Кандидаткиња је концизно и методолошки коректно образложила научне методе које ће применити током истраживања, а у истраживању се у већој мери, и то врло успешно, ослањала на квалитативну и мањим делом квантитативну анализа садржаја докумената. Неопходно је констатовати и то да примену једног од предвиђених методолошких инструмената (у формулацији: “За утврђивање процене утицаја тероризма на електронске медије примениће се Ликертова скала процене која се најчешће користи за испитивање ставова”) кандидаткиња није реализовала у свом раду, што по мишљењу Комисије ипак није одлучујуће утицало на ток и резултате њеног истраживања. Мада је указала на одређене податке из других истраживања кандидаткиња није користила анкету, иако је предвидела и одредила потребном њену примену. С обзиром да је успешно спровела своје научно истраживање и без тога, та ситна пројектна недоследност у примени предвиђених метода се по мишљењу Комисије може занемарити.

Друго поглавље докторске дисертације Тамаре Митић насловљено је „**Одређење и класификација тероризма**“. Кандидаткиња је у овом поглављу на методолошки примерен начин, а на основу анализе садржаја већег броја (око 50), теоријских извора и међународних докумената изложила спектар теоријских становишта, одређења, поставки, принципа и решења из међународних стратешких, и појединих националних докумената. Наиме, незаобилазан истраживачки подухват и задатак у дисертацији са датим предметом истраживања морао је бити проучавање различитих теоријских перспектива и становишта, дефиниција тероризма и анализа његових основних карактеристика, као и разматрање контратерористичких концепата, стратегија и мера. Појмовно одређење појма тероризма, нагласила је (и даље у раду и показала) кандидаткиња, било је неопходно ради адекватне анализе међусобног односа и утицаја овог феномена и поставки и захтева кризног менаџмента и карактеристика савремених медија. У првом потпоглављу је кандидаткиња указала на већи број академских и административних дефиниција тероризма, као и на елементе које је потребно имати у виду

као би се тероризам разграничио од појавно сродних феномена. У другом потпоглављу кандидаткиња је разматрала класификације тероризма, усвајајући поделу на идеолошки мотивисан тероризам, десничарски тероризам, етно-сепаратистички тероризам и религијски тероризам. На крају, треће потпоглавље другог поглавља обухвата краће разматрање метода и средстава тероризма.

Мада ово поглавље дисертације не одликује изразитија креативност у излагању материје кандидаткиња Тамара Митић је у њему показала завидно познавање и разумевање изложене материје и упутила на бројна истраживања и теоријске поставке о појединим аспектима феномена тероризма, односно, адекватним аналитичким поступком сагледавајући различите теоријске приступе тероризму, као и поставке у стратешким документима појединих држава и међународних организација у материји о тероризму, посебно нагласила проблеме повезане са дефинисањем и одређењем кључних градивних елемената и карактеристика тероризма. При томе је у адекватној мери имала у виду основни циљ формулисања, односно предмет и проблем које покрива ово поглавље, уједно и шири контекст тезе који разрађује. Кандидаткиња је држала у фокусу своје анализе утицај на јавност и медије којем теже носиоци терористичких активности, односно карактеристике тероризма од значаја за сагледавање интеракције тероризма и медија (изазивање страха или ужаса ради настојања да се постигну одређени политички ефекат, жеља за публицитетом, психолошки ефекат и реакција јавности и власти, симболичка природа, промоција политичких или друштвених циљева).

Треће поглавље дисертације, под називом „Медији“, чине четири тематске јединице, и њега карактерише систематичан, продубљенији и проницљив приступ кандидаткиње, који указује на њено пуно разумевање разноврсних димензија проблематике медија коју третира у истраживању. Наиме, кандидаткиња је индицирала аспекте (промене и трендове) који су од значаја за сагледавање, анализирање и разумевање веза и интеракција тероризма и медија, односно, ширење канала и модалитета утицаја феномена тероризма на медије.

Прва тематска јединица трећег поглавља је „Одређење медија“. Кандидаткиња у овом сегменту дисертације концизно, водећи наратив до потребног нивоа детаљности, разматра појам медија и пратеће појмове (публика, комуникација, масовни медији),

односно концепт медија и функције медија, посебно функцију (својства) медија као а) средства комуникације и изражавања и б) средства јавног информисања. У овом контексту кандидаткиња се ослања на модел комуникације који је конципирао Харолд Ласвел (а који обухвата елементе и одговоре на питања: пошљалац - ко формулише и шаље поруку; порука – садржај поруке; медиј – канал, врсту медија преко које се шаље порука; реципијент – коме се порука шаље?; Ефекат - са којим ефектом је порука послата?), чија адекватна операционализуја се региструје даље у раду (у анализи карактеристика старих и нових медија, анализи телевизије и Интернета), те упућује на могућност примене овог модела и његову ефикасност упркос једноставности.

У тематској јединици „2. Стари и нови медији“ кандидаткиња је детаљно сагледала и систематично указала на форме, елементе које је потребно имати у виду при анализи, као и карактеристике: „старих“ / „традиционалних“ медија - под којима подразумева механизме индиректне комуникације који су претходили интернету и дигиталној револуцији (штампа, радио и ТВ) чија је главна карактеристика вертикална односно једносмерна комуникација; и „нових“ медија – под којима подразумева двосмерне комуникајске платформе и апликације засноване на онлајн умрежавању, односно електронске и веб базиране комуникационе канале.

Кандидаткиња Тамара Митић аргументовано упућује на многе аспекте и, на основу више референтних извора, даје мноштво опсервација о променама које су узроковале нове технологије, обухватајући нарочито: промену актера у комуникацији (која узрокује промене у начину рада и унутрашњој организацији традиционалних медија); аматеризацију, јер нови медији омогућавају свим грађанима који имају интернет конекцију да самостално објављују и размењују информације о догађајима; конвергентност медија, која подразумева да се информација са једног медија преузима, прилагођава и преноси на неком другом медију – при чему је овај процес између две врсте медија двосмеран; промену садржаја нових медија, где најчешће коришћени садржаји из сфере забаве креирају садржаје традиционалних медија, што своди функцију медија на остваривање добити и води губљењу других основних и изведених функција.

У тематској јединици „3. Телевизија као електронски медиј“ сублимирају се теоријске поставке појединих теоретичара о карактеристикама телевизије, и анализирају

разлике између штампаних и електронских медија, утврђује се да су штампани медији спорији, ограничени просторно, временски и формом, а да су електронски медији бржи, да извештавају у реалном времену, и да су увек доступни.

У последњој, четвртој тематској јединици трећег поглавља дисертације под називом „Интернет као будућност“ Тамара Митић темељно анализира последице дигиталне револуције, појаве *World Wide Web* – система међусобно повезаних хипер текстова докумената који су доступни преко интернета. Потом кандидаткиња истражује Интернет модусе – платформе који омогућавају комуникацију: друштвене мреже (*Social networking services: Facebook, Instagram, LinkedIn, Facebook Live*), блогове (*Blogs*), микроблогове (*Microblogs*, као *Twitter* и *Tumblr*), интернет форуме (*Internet forums*) и виртуелне светове (*Virtual worlds*, као *Second Life*), сајтове за размену мултимедијалних садржаја (*Media sharing sites: YouTube, Flickr, Scribd* итд.), сајтове за означавање садржаја (*Social bookmarking and voting sites*). У оквиру горе-поменутих разматрања кандидаткиња систематично и успешно, уз илустрацију примерима, сагледава карактеристике интернета које је потребно имати у виду при анализи и разумевању односа, интеракција и утицаја тероризма његовим посредством, у првом реду: интерактивност и децентрализација – предност и могућност повезивања људи који имају сличне интересе, чиме Интернет постаје ефикасан алат повезивања и ширења ставова и утицаја мањинских и маргинализованих група (и организација), укључујући и терористичке; промена актера у комуникацији – док се у конвенционалним, медијима јасно знало ко су креатори а ко примаоци порука, у садашњем времену промењени су актери у комуникацији тако да на глобалном нивоу сваки појединац добија могућност да шири информације о догађајима; могућност да грађани постају извори информисања или аутори што узрокује аматеризацију, потом и промену медијских садржаја; а испољава се такође и нелинеарна структура конверзације.

У четвртом поглављу дисертације под називом „Манипулација и тероризам у сфери медија“ кандидаткиња је у првом потпоглављу истраживала појам и дефиниције манипулације, као и однос овог појма и појмова културе и комуникације, што је био нужан корак да у другом потпоглављу „Манипулација у медијима“ сагледава утицај масовних медија на промене јавног мњења, формирање ставова, вредности и мотивација

људи, односно могућности медија да неприметно наметну одређено мишљење, веровање и понашање. Истражујући теоријске приступе и моделе више теоретичара (Бретон, Волков, Вукојевић, Михајловић, Шушнић, Кегли и Винкоф, Чомски, Цетер) кандидаткиња региструје разноврсне модусе и технике манипулације, истичући њихову функцију у остваривању економских и политичких интереса који се преламају кроз медијске садржаје. У трећем потпоглављу „Манипулација медијима од стране теориста“ кандидаткиња систематизује технике манипулације у медијима, углавном преко интернета, које примењују терористичке организације, а то су: манипулација садржајем информација као најчешћи облик, када терористи шире информације (тачне, делимично тачне или нетачне) о својим циљевима, плановима или нападима који су се догодили, или прете да ће их спровести; манипулација страхом и изазивањем панике употребом речи или указивањем на дела која застрашују, укључујући и претњу употребе речи или дела са циљем застрашивања људи; манипулација поделом на добре и лоше, односно на нас и њих; манипулација системом вредности (слободом и основним људским правима, као што су право на живот, на слободу кретања), и манипулација животним стилем (катеоријом хероја и антихероја). На крају четвртог поглавља, у посебној тематској јединици трећег потпоглавља под називом „Корисни ефекти за терористе од манипулације медијима“, кандидаткиња, уз пратећа разматрања, аргументовано подржава теоријска становишта која констатују да у коришћењу медија терористи имају четири главна циља: да шире пропаганду представљајући своја дела као хероизам и да унесу изузетно велики страх у одређене циљне групе које су им примарна мета; да покушају да придобију подршку шире популације за реализацију циљева њихове борбе, те да међународну јавност увере у исправност своје борбе и неминовност победе; да покажу како су реакције влада, снага безбедности и других институција организација које се боре против њих узалудне и контрапродуктивне; да мобилишу нове присталице и подстичу оне које су већ придобили на конкретне акције или на пружање финансијске помоћи.

У петом, веома садржајном, информативном и интересантном, **централном поглављу** под називом „**Опште етичке и професионалне норме новинарства у вези са извештавањем о терористичким нападима**“, кандидаткиња је, у 14 потпоглавља – тематских јединица, уз анализу врло разноврсних извора теоријског и стручног карактера и уз навођење информација и случајева објављених у медијима, обухватно истражила врло

широк спектар проблема, детерминанти, аспеката, принципа, захтева и ограничења, као и препорука за адекватно постављање (представника) медија у контексту извештавања током, и поводом терористичких напада. У првом потпоглављу под називом „Опште напомене“ кандидаткиња Тамара Митић је успешно истакла, сагледала и увезала савремена теоријска становишта (као и она дата у стручним текстовима) о улози и значају више фактора који дефинишу позицију, изазове и ризике који се јављају у адекватном постављању медија при информисању о терористичким активностима. Кандидаткиња је уочила противречне задатке и проблеме који се јављају у постављању медија приликом извештавања о тероризму, указујући на поставке којима се може тумачити мера и начин међу-утицаја, односно: да су медији погонска снага тероризма јер је циљ терориста медијски фокус – те су терористички напади често изрежирани да би привукли пажњу електронских медија и међународне штампе; да су медији, са једне стране, под огромним притиском да привуку аудиторијум и суочени са непрестаним таласима технолошких и финансијских трансформација и жестоком конкуренцијом, а са друге стране захтевом грађана за што потпунијим и одмерено пласираним информацијама, као и захтевима институција власти за суздржаност од интензивног и претерано детаљног извештавања ради обезбеђивања ефикасне реализације текућих антитерористичких операција и очувања социјалног мира; да се медији у дефинисању своје медијске стратегије налазе у дилеми да својим извештавањем ненамерно не омогуће позитивни публицитет терористима предимензионарањем њихових моћи стварањем осећаја беспомоћности, анксиозности и страха због терористичких напада – уз јачање самоперцепције моћи код терориста која продукује зачарани круг, док би аутоцензура и медијска тишина могла поткопати кредибилитет медија и отворити простор за гласине, али и продуковати ескалацију терористичких напада; да медији могу до одређене мере бити и „пригушивач“ тероризма, у случајевима када се жељени политички ефект придобијања симпатија претвори у потпуну супротност по терористе.

У тематској јединици која следи, под називом „Основне препоруке у извештавању о тероризму“, кандидаткиња је посебно истакла неколико императива у раду медија: да осигурају јасне, тачне и брзе информације, презентоване на одговоран начин, укључујући помоћ грађанима да се заштите; да допринесу смиривању тензија унутар јавности и да спрече да се страх претвори у панику или параноју; да је услед ширења „грађанског

новинарства“ (друштвене мреже, снимци мобилним телефонима и сл.) и сталног, обимног протока информација, постављен захтев за континуираним и темељним проверавањем, селекцијом и правилним тумачењем информација; да се одржи дистанца између медија, с једне стране, те реакција јавности и изјава и деловања представника власти; да медији превазиђу сопствена ограничења која се испољавају у недовољној информисаности, знању и упућености извештача у материју политичког екстремизма и тероризма, чиме би се избегло једноставно саопштавање и преношење званичних изјава без икаквог истраживачког духа, анализе и коментара од релевантних појединаца или институција.

У трећем потпоглављу Тамара Митић, на основу анализе релевантних извора, јасно и систематично разматра законске оквире деловања медија указујући за лепезу питања у којима се преламају захтеви и проблем односа законитости и права на информисање, некад танке линије разграничења јавног и тајног: да уредници медија и извештачи морају познавати законе који су на снази у њиховим државама, као и у оним државама из којих шаљу своје извештаје; да власти могу тренутно издати забрану емитовања вести у директном преносу у интересу одржавања јавног реда или државне сигурности, те се закључује да медији требају ценити да ли је ова мера покренута у сврху контроле информација и заштите власти од могућих критика; да представници медија требају ценити законитост својих поступака у сврху долажења до информација (На пример: Да ли је легално посетити терористичку веб страницу, или покушати контактирати чланове терористичке организације, или снимати операције служби безбедности које су у току? До које мере медији могу заштитити идентитет својих извора, позивајући се на слободу медија, када снаге безбедности затраже да им открију извор? Какве последице ванредно стање има по медије?); да законски оквири могу задрати и у новинарску праксу и рутину, те медији могу постати неопрезни у начину на који третирају особу осумњичену за учешће у терористичком чину, уз проблем презумпције невиности (терориста) и могућност подизања оптужби за помагање у скривању особе осумњичене да је починила кривично дело из области тероризма; ниво одговорности и поверљивости и у односима медија и снага безбедности мора бити веома висок, због заштите информација. На крају, кандидаткиња подсећа и на права које свака демократска држава мора гарантовати медијима, а која су прокламована од стране Светске новинске асоцијације 2005. године.

Кандидаткиња у четвртој тематској јединици разматра „Контекст“, односно моделе и начине уоквиривања терористичких аката у одређени контекст, у складу са одређеним политичким интересима и циљевима, као и циљевима контратерористичке стратегије – при чему се креирање контекста састоји у селекцији тема, одређивању њихове важности, одабиру саговорника, слика или снимака, речи и епитета. Кандидаткиња скреће пажњу на анализе (других истраживача, и дајући конкретне примере из медија) које упозоравају да се начин медијске конфигурације терористичких напада може временом променити (посебно када прође први шок по терористичком нападу, медији могу изаћи изван првобитно креираног кохезијског или патриотског оквира и увести друге перспективе тумачења); потом да у стању шока након напада, неки медији долазе у искушење да креирају веома ратоборан оквир, критикујући умерена мишљења и ставове, уз ризик од удаљавања од онога што дефинише општи етички кодекс демократског друштва и његову обавезу поштовања људских права и међународног хуманитарног права; да је „рат против тероризма“ подржан хуманистичким дискурсом који је слеп спрам властитог насиља, а да су колективистички или расни дискурси јединствени по томе што тенденциозно приказују насиље, уз пратећу патетику. Кандидаткиња прихвата становишта да давање контекстуалног оквира неизбежно изазива последице по професионалан рад медија (једнакост, непристрасност, истина), а може укључити заташкавање незаконитих дела власти и рушење принципа хуманистичке етике.

У наредном потпоглављу, кандидаткиња Тамара Митић упућује на теоријске поставке о изворима информација о терористичким нападима, излажући битне факторе које је потребно имати у виду при процени валидности и могућим карактеристикама информација које извори пружају, контексту, поузданости извора, као и начину и циљевима коришћења информација. Кандидаткиња истиче да извештавање о тероризму, тачније о терористичком нападу који продукује ванредну ситуацију, представља јединствени изазов за медије, због конфузије и патње коју узрокује, жеље јавности за информацијама у реалном времену и захтевом за приоритетом емитовања уживо, политичких питања која покреће и жеље свих актера да контролише наратив – све у контексту којим доминира несигурност и непотпуне и непотврђене информације, могућност јављања гласина и дезинформација и незаобилазне емотивне реакције, као и у медијском окружењу које све више попуњавају друштвене мреже које функционишу

непрекидно. Кандидаткиња доказује да је код медија кључно остати критичан према осталим актерима који пружају информације, сузбити емотивне реакције и предрасуда, јасно назначити уколико је информација непроверена (посебно због могућности изазивања опасности на потенцијално стигматизоване особе и заједнице), уз проверено, одмерено и оправдано пласирање свих информација. Потребно је имати у виду да су извори информација унутар институција и организација, који најчешће остају анонимни, а ретко неутрални или незаинтересовани, те да информације које пружају могу бити полуистине, или чак лажи у служби политичких циљева.

У наредној, шестој тематској јединици, кандидаткиња продубљено анализира однос према жртвама почевши констатацијом о неосетљивости међународних медија према жртвама у деловима света који нису од значаја за јавност у најразвијенијим, односно државама западне хемисфере, повезујући је са констатацијом да је глобално сагледавање борбе против тероризма од кључне важности за њену успешност не само као ствар хуманости и уверења да сваки људски живот вреди једнако, ни само делотворности отпора према терористичком насиљу, него и ствар квалитета новинарства. Други аспект, указује кандидаткиња, односи се на непосредни контакт новинара са жртвама одмах по извршеном нападу, што захтева етику засновану на поштовању људског достојанства. Кандидаткиња потом разматра праксу информисања о жртвама која носе етичке дилеме (навођење имена и др.), али којима се постиже да жртве престану да буду само статистички податак и да им се да конкретан људски лик, што код гледалаца појачава емпатију. На крају, кандидаткиња упућује на смернице о начину извештавања које комбинују принципе информисања и хуманости објављене од Центра за новинарство и трауму Фондације Дарт.

Седмо потпоглавље посвећено је терминологији која се користи приликом извештавања и покрива, уз указивање на више примера, разматрање разноврсних аспеката и принципа које је потребно поштовати ради досезања објективног информисања о терористичким нападима и активностима, и адекватног постављања у кризној ситуацији. Између осталог, кандидаткиња је издвојила следеће претпоставке, констатације и оцене: да за опис одређеног дела или насилне организације од стране медија велики изазов представља проналажење најобјективнијег израза, што је могуће непристрасног, потом да

приоритет мора бити на опису дела, а не његова квалификација (под притиском емоција, јавног мишљења или органа и институција власти); да новинар мора давати неутрална и објективна саопштења, нарочито она изречена током интервјуа, а тако што ће представити чињенице, бројке и податке, омогућавајући јавности да донесе рационалан суд о предмету његовог извештаја; да емоционални приступ компликује рационално тумачење, а да су потенцијалне последице тога ризик од ескалације теоризма, посебно „апокалиптични језик“; да медији посебно требају бити на опрезу када преузимају термине и фразе које су осмислили терористи или органи власти, јер су често са пренесеним или прикривеним значењем; да се недоумице и контроверзе на семантичком пољу посебно исказују при коришћењу појединих термина („Исламска држава“, джихад) – при чему кандидаткиња упућује на референтан извор који даје смернице за решавање оваквих дилема; да уопштавање као начин презентовања информација носи ризик од стигматизације, па чак и криминализације целе верске, етничке, националне или политичке групе; да је неопходно избећи говор мржње након напада; да медији морају тежити да деконструишу гласине.

У следећем потпоглављу кандидаткиња детаљно, уз мноштво примера, разматра начин употребе фотографија и снимака, полазећи од констатација да оне стављају у фокус јавности терористичка дела – јер је њихова важност и значај врло уочљив имајући у виду значај визуелних садржаја у нашој перцепцији стварности – посебно у актуелној глобалној медијској сцени где сведоци могу да објављују снимке напада уживо и где терористичке групе имају своје медије, техничке тимове и странице на друштвеним мрежама преко којих дистрибуирају своје идеје и поруке. Кандидаткиња (и) у овом тематском контексту дисертације подржава становишта да је неопходно постићи равнотежу између дужности да се информише јавност, и могућности да медији буду инструментиловани за ширење мржње и насилне пропаганде, те скреће пажњу на стратегије појединих медија да не објављују фотографије или видеоснимке које дистрибуирају терористи. Кандидаткиња потом скреће пажњу на аргументована опонентна становишта која упозоравају да извештавање у којем се избегава употреба фотографија такође носе нежељене конотације (сумњу у скривене планове и/или тенденциозно прикривање истине). Кандидаткиња потом утврђује да је изазов примарно етички, те да објављени садржај варира у складу са нивоом сензационализма и професионализма медија, њиховом политичком профилисаномшћу, као и са опредељењем да прикрију или величају насиље. У поменути

контекстима јављају се различити прилази (поједини медији практикују „адаптирање“ фотографија и снимака, уклањају или замагљују елементе), док је објављивање фотографија и снимака деце посебно је осетљиво питање које подлеже стриктним правним и етичким стандардима. Такође, поједине агенције су створиле јасне протоколе и процедуре у вези успостављања контаката са особама које су постале „репортери не својом вољом“, али се у исто време јавља проблем њихове сигурности коју угрожавају захтевима знатних финансијских надокнада од стране медија.

У наредном, веома садржајном потпоглављу, Тамара Митић врло детаљно, пропраћено вешто селектираним примерима, проучава извештавање медија о терористичким нападима у директном преносу. Кандидаткиња напомиње да у неким ситуацијама истражни органи уводе ембарго на извештавање у реалном времену и забрањују емитовање програма уживо са места напада, са циљем заштите живота и стварања услова за спровођење операција снага безбедности, као и контроле комуникација и обликовања наратива. Стога су неопходна строга правила о начину извештавања уживо којима је забрањено отежавање рада ургентних и служби безбедности, и одавање кључних информација терористима (одгођено емитовање снимака са терена, како би искусни уредници могли да одлуче које информације и детаљи се могу објавити, а које се морају затамнити). Кандидаткиња истражује и проблем извештавања медија о талачким ситуацијама и упућује на адекватну медијску стратегију и правила деловања, потом анализира начин третирања видеопорука терориста од стране медија – прихватајући као принцип да у случају емитовања медији морају извршити пажљив одабир оних прилога, искључити пропаганду, објаснити контекст и затражити мишљење надлежних власти, и ригорозно декодирати поруке, јер у супротном могу бити изманипулисани или чак оптужени да су сагласни са садржајем поруке коју преносе. Иста пажња неопходна је у случају емитовања видеозаписа на којима се таоци под присилом обраћају својим владама. Као проблем се јавља и питање да ли треба обављати и објављивати интервјуе са терористима, при чему медији у свим случајевима морају поштовати одређене услове и стандарде. Интервјуи који се обављају у време док се дешава терористички напад или антитерористичка операција представљају посебан ризик, посебно ако се емитују у директном преносу. Могуће је наине да ће ти интервјуи бити искоришћени од терориста, побољшати преговарачку позицију отмичара током преговора или сукоба са снагама

сигурности. Кандидаткиња скреће пажњу на становишта која истичу да је директно емитовање сирових и неуређених интервјуа овакве врсте неприхватљиво. Успостављање контакта са особама одговорним за почињење кривичног дела отвара и правно питање: Да ли новинари имају право да контактирају са терористима пре него што о томе обавесте снаге безбедности? На крају, кандидаткиња истиче упозорења везана за опортуност интервјуисања терориста, да иако та одлука зависи од уредничке политике медијске куће и њеног тумачења новинарске независности и одговорности, ипак постоје правила за вођење таквог интервјуа, са којима је сагласна већина медијских кућа.

У десетом потпоглављу тј. тематској јединици под називом „Извештавање о истражним поступцима и суђењима терористима“ кандидаткиња децидирано поставља принцип да „медији никако не смеју објављивати информације које би могле довести у питање истражне поступке надлежних органа!“, прихватајући и као начело деловања да пре објављивања било каквих података медији требају да контактирају одговорна лица снага безбедности, и провере да ли ће објављивање таквих информација имати негативан утицај на истрагу. Проблем је и како осигурати да се судски поступци не претворе у медијски спектакл, односно, како ускратити терористима медијску промоцију. Медији такође морају имати у виду да надлежни органи могу довести у питање интегритет судског поступка, пласирајући информације у циљу придобијања наклоности јавности и формирања јавног мњења. Медији могу одиграти улогу у таквом сценарију, кроз начин свог извештавања, облик и тон извештаја, али и кроз своју уредничку политику и политичка одредења, давањем значаја осветничкој врсти правде, или, супротно томе, наглашавањем важности смирености и правичности као коначног исходишта судског поступка. Кандидаткиња скреће пажњу на становишта која истичу да је у овом контексту функција медија утврђивање и образлагање чињеница, осигурање законитости поступка и поштовања темељних права, разоткривање манипулација терориста, адвоката или тужилаца, и сл. Коначно, медији морају водити рачуна о томе да не доведу у питање правду, подједнако, медијски извештаји не смеју имати негативан утицај на претпоставку невиности оптуженог.

У наредној тематској јединици кандидаткиња истражује факторе од утицаја и превентивне мере од утицаја на сигурност новинара и медијских кућа, констатујући прво

да је већина међународних медијских кућа донела одлуку да престану упућивати новинаре у подручја изузетно велике несигурности, а услед честих погибија и отмица новинара. Притом, поједини медији не прихватају чланке и видеозаписе слободних новинара који и даље одлазе у таква подручја, сматрајући да не треба да доприносе ризицима у које се упуштају новинари у жељи да изграде репутацију захваљујући ексклузивној фотографији или чланку. Такође, кандидаткиња поклања пажњу анализама које се баве чињеницом да седишта медијских кућа могу бити мета напада, те истиче упозорења да морају имати план поступања у ванредним ситуацијама. Киднаповање је једна од највећих опасности која прети новинарима који извештавају о тероризму, посебно стога што све чешће долази до међусобног преклапања киднаповања са тражењем откупнине и обичног криминалитета. Медији зато, закључује кандидаткиња, морају у праксу увести конкретне процедуре у случају да дође до киднаповања неког од чланова њиховог уредничког тима, а посебну пажњу морају посветити доношењу одлуке о томе да ли ће вест о киднаповању бити задржана унутар медијске куће или ће бити пласирана у јавност – при чему ситуацију усложњава то што медији немају монопол у одлучивању, нити контролу над ситуацијом. Суочени са великим бројем непредвидљивих актера и способношћу терористичких група да измисле и пласирају властите информације, медији неизоставно морају узети у обзир и политику властите владе.

Кандидаткиња у дванестом потпоглављу под називом „Заштита извора информација и праћење новинара“ наглашава да је очување идентитета извора информације дужност, као и основ очувања поверење новинара и њихових извора, тиме један од темеља новинарске праксе – а да је приликом извештавања о тероризму заштита извора додатни императив. Кандидаткиња истиче да заштита у одређеној мери зависи од закона који су на снази у одређеној држави, а да Препоруке и извештаји специјалног известиоца УН-а за унапређење и заштиту права на слободу мишљења и изражавања, уз резолуције Већа Европе, пресуде Европског суда за људска права и Интерамеричког суда за људска права, нуде вредне смернице којима се одређује право на поверљивост извора. Кандидаткиња напомиње да се услови мењају од дешавања везаних за узбуњивача Едварда Сноудена, односно, као тренд уочава све већи опрез и у државама у којима су на снази закони о заштити приватности – што узрокује да медији све више пажње посвећују заштити тајности својих комуникација и добијају на важности многе димензије

комуникације са изворима информација (употреба одговарајуће технологије, упознавање новинара са дигиталном сигурношћу и енкрипцијом комуникација, поштовање ригорозних процедура приликом обављања разговора с изворима, и преношењем њихових изјава у јавност). Кандидаткиња, с поменутих у вези, подржава становишта да је потребно даље развијати пажњу усмерену на сигурносне мере комуникације и заштите извора, које могу бити занемарене у интересу ефикасности и брзине. Поред наведеног, кандидаткиња у овом проблемском комплексу скреће пажњу и на ризике емоционалног трауматизовања новинара, како оних на та терену, тако и у редакцијама, који могу довести до озбиљних психосоматских поремећаја.

Наредна тематска јединица разматра теоријске поставке и проблем „Третирање теме након напада“, и у њој кандидаткиња, из референтног извора, издваја и истиче задатке медија: пошто шири глобални контекст и могући узроци теористичког напада дуго остају важне теме, медији имају обавезу да критички анализирају одговорност и поступке надлежних органа, грађанског друштва и политичара; да истражују да ли су извучене поуке у раду сигурносних и ургентних служби, и да ли су проведене ефективне реформе у њиховом раду; да истражују да ли су политике превенције заиста делотворне, да ли се одговарајуће мере спроводе, те да ли надлежне институције извршавају своје задатке; да анализирају властите поступке и остваре потребне консултације, провере властиту спремност и брзину реаговања, координацију и међусобну сарадњу, као и сарадњу са надлежним државним службама током трајања кризне ситуације. Кандидаткиња подсећа и на конкретне мере које је потребно да медији предузму: по уочавању пропуста спровести одговарајућу обуку свих особа у ланцу извештавања; извршити анализу исправности опреме која се користи приликом извештавања; размотрити приоритете у извештавању и проверити да ли су довољно детаљно обрадили теме које су се јавиле као последице напада; анализирају да ли је циљ за који се боре терористи озбиљно и у адекватној мери размотрен у медијима пре него што напад догодио; анализирају да ли је било могуће спречити ескалацију насиља, и да ли је посвећена довољна пажња потребама, социјалној искључености и стратегијама утицаја унутар одређених заједница.

У последњем сегменту петог поглавља под називом „Закључне препоруке“ Тамара Митић истиче остале теоријске и струковне захтеве за постављање и реаговање медија

поводом терористичких активности: новинари морају да се одупру тренду сензационализације догађаја и треба да теже да допру до позадине терористичких напада и политичке агенде нападача, да јавности прикажу људско лице жртава и хероизам храбрих појединаца који су себе изложили ризику да би другима пружили помоћ; медији могу да подривају стратегију терориста, усмеравајући фокус на вредности које повезују цивилизовани свет и демократска друштва; новинари не треба да журе са тим да оквалификују неки инцидент као тероризам, нити да нетачно користе терминологију која има озбиљне конотације – јер су прецизност и коришћење јасне терминологије кључни за објашњавање озбиљности и трагичности ситуације без довођења читалаца и гледалаца у заблуду; медији требају консултовати стручњаке из области сигурности да би се обезбедио исправан контекст и тачност извештаја; новинари морају бити вођени етичким стандардима; извештаји подразумевају: (1) тачност и информације засноване на чињеницама; (2) независност; (3) непристрасност; (4) хуманост и (5) транспарентност и одговорност; један од могућих позитивних ефеката је и развијање обазривости становништва, што је од изузетне важности у превентивном деловању. Кандидаткиња афирмише и констатацију да постоји јако мало настојања редакција медија на пољу едукације својих новинара у осетљивој области интеракције медија и тероризма.

Кандидаткиња Тамара Митић у **шестом поглављу** дисертације под називом „**Различита схватања кризе**“ анализира теоријске перспективе, референтне изворе (оквирно 20) и теоријске концепте кризе домаћих и иностраних теоретичара. У првој тематској јединици разматра појам кризе, односно истражује кључне елементе и обим овог појма (тачка преокрета, поремећај, неочекивана и нежељена ситуација, врло посебно и тешко стање, одступање од нормалног одвијања процеса), назначавајући и дистинкције од блиских, односно појмова са којима појам кризе гради специфичне релације (конфликт, ризик, сила). У другој, краћој тематској јединици, под називом „Схватања управљања променом и кризом“, кандидаткиња, са аспекта стварања теоријских основа за конципирање ефикасног управљања кризом у организацији, наставља са излагањем битних карактеристика кризе, у ком контексту посебно назначава и анализира важност узрока кризе, одговорност за кризу, и врсте криза.

У седмом поглављу дисертације под називом „Кризни менаџмент у условима терористичког напада“ кандидаткиња у првој тематској јединици детаљно, а преко више референтних извора (оквирно 15), излаже „Карактеристике кризног менаџмента“, посебно истакавши следеће карактеристике, веома важне у случају терористичког напада: неспремност, неизвесност, временски притисак и неочекиваност.

Имајући у виду подручје и функције кризног менаџмента (организација, припрема, мере и распоређивање ресурса за савладавање кризе) кандидаткиња даље конзистентно конципира теоријске основе, те у потпоглављу које следи „Организација кризног менаџмента“ прво излаже основне теоријске поставке Хенрија Фајола, творца класичне организационе теорије (за кога делатност менаџмента обухвата предвиђање, планирање, организовање, наређивање, координација и контрола). Кандидаткиња истиче да су за организацију кризног менаџмента битне фазе спречавање (предузимање превентивних мера, активности које се предузимају пре кризе, и односе се на избегавање или смањење вероватноће могућих губитака услед кризних догађаја); планирање (припрема, односно административне делатности, у плану кризних операција додатно се прецизирају овлашћења и одговорности за поступке у кризним ситуацијама и обезбеђивање ресурса), одговор на кризу, потом завршетак кризе, опоравак и доношење закључака и предлога мера за будуће кризе. Овом сегменту дисертације посебно даје на квалитету и (научним и апликативним) донетима упућивање на домаћа стратегијска и инструктивна документа медијских удружења која третирају проблем тероризма, односно укрштање и квалитативна анализа садржаја поменутих докумената. Тачније, кандидаткиња Тамара Митић, констатује да у *Стратегији националне безбедности Републике Србије* тероризам представља претњу по безбедност државе и по регионалну и глобалну безбедност, да се према *Закону о одбрани Републике Србије* тероризам убраја у невојне изазове, ризике и претње по безбедност, док се према *Закону о ванредним ситуацијама* уређује „деловање, проглашавање и управљање ванредним ситуацијама; систем заштите и спасавања људи, материјалних и културних добара и животне средине од елементарних непогода, техничко - технолошких несрећа, удеса и катастрофа, последица тероризма, ратних и других већих несрећа (у даљем тексту: елементарне непогоде и друге несреће); надлежности државних органа, аутономних покрајина, јединица локалне самоуправе и учешће полиције и Војске Србије у заштити и спасавању; права и дужности грађана, привредних друштава, других

правних лица и предузетника у вези са ванредним ситуацијама; организација и делатност цивилне заштите на заштити, спасавању и отклањању последица елементарних непогода и других несрећа“. Међутим, скреће пажњу кандидаткиња, у *Закону о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама* из 2018. године, који уређује „смањење ризика од катастрофа, превенција и јачање отпорности и спремности појединаца и заједнице за реаговање на последице катастрофа, заштита и спасавања људи, материјалних, културних и других добара“, у члану 1. овог закона не наводе се последице тероризма – а за разлику од *Закона о ванредним ситуацијама* – док се у првопоменутом закону управо одређује да су процене ризика и превентивне мере у циљу сузбијања ризика од природних непогода „интегрисане у секторске развојне планове и програме у свим областима државне управе. Управљање ризиком од катастрофа заснива се на међусобној координацији и усклађеним процедурама и плановима деловања свих институција и субјеката и врши се уз међусекторску сарадњу и партнерство.“ Кандидаткиња у овом контексту подсећа и на одредбе *Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама* које позиционирају медије, односно да су субјекти система у овом пољу „органи државне управе, органи аутономне покрајине и јединице локалне самоуправе, јавне службе, привредна друштва и друга правна лица и предузетници, организације цивилног друштва, образовне установе и научно истраживачке организације, јавне агенције и други који, у складу са законом, другим општим актима, плановима, програмима и другим документима учествују у утврђивању мера и активности од значаја за смањење ризика и управљање ванредним ситуацијама (...) и организације чија је делатност од посебног интереса за развој и функционисање система“. Кандидаткиња Тамара Митић, поред наведеног, истиче да у оквиру државних органа Републике Србије не постоје покушаји да се усагласе стандарди о медијском извештавању о тероризму, а да недовољна заинтересованост постоји и код домаћих медијских кућа и новинарских удружења (Удружење новинара Србије - УНС и Независно удружење новинара Србије - НУНС). На крају, ове друге тематске јединице седмог поглавља, кандидаткиња издваја и упућује на кључне елементе из *Етичког кодекса електронских медија* (Асоцијација независних електронских медија, 2002.), *Кодекса новинара Републике Србије - Упутства и смернице* (2015.), као и *Смерница уредника* и упутства британске медијске куће ВВС – као документима од јасног значаја за предмет истраживања.

У наредном потпоглављу кандидаткиња проучава улогу појединих менаџера у структури менаџмента, указује на значај Мек Кинсијевог модела (координација 7С чиниоца), те, полазећи од приказа функција менаџмента да планира, организује, води и контролише (или: мотивише, координира и надгледа), истиче да менаџер треба поседовати специфична знања и вештине, закључујући да је најважнија улога менаџера садржана у његовим активностима усмереним на превенцију и припрему за кризу.

У четвртој јединици седмог поглавља кандидаткиња разматра тему „Принципи кризног менаџмента“, селектирајући и анализирајуће теоријске поставке више аутора (Мек Калума, Вајриха, Кунца, Стонера, Тејлора, Ганта, Гилберта, Фајола), како би закључила да је на основу (наведених) принципа менаџмента, у кризном менаџменту неопходно констатовати стање унутар предузећа и стање у окружењу, упоредити промене стања у односу на претходни период (краткорочни, средњерочни и дугорочни), затим урадити процену будућих стања и процеса, како би се донеле одговарајуће одлуке у кризним ситуацијама.

У последњој тематској јединици седмог поглавља која носи наслов „План кризних операција“ кандидаткиња прво излаже класификације планова (упућује на садржај и функције појединих планова), издвајајући као посебну врсту парцијалних планова план кризних операција, а потом се бави анализом карактеристика (да треба бити детаљан и свеобухватан) и структуром ових планова. Кандидаткиња подржава теоријске и практичне препоруке да је пре израде плана кризних операција, најефикаснија ствар у препознавању кризе израда превентивног плана, те излаже елементе превентивног плана кризних операција. Кандидаткиња, наиме, упућује на димензије које је потребно имати у виду и анализирати, односно на правце активности у процесу савладавања и превазилажења кризне ситуације. На крају, Тамара Митић констатује етапе плана кризних операција: припреме за израду плана, процену кризних операција и израду плана.

Осмо поглавље докторске дисертације су „**Закључна разматрања**“, у којима кандидаткиња износи кључне констатације и оцене из свог истраживања, као и друштвено корисне сугестије и предлоге. Комисија издваја као врло значајне констатације, оцене и анализе Тамаре Митић везане за конзистентност појединих решења домаћих стратешких и законских докумената у материји ризика од тероризма. Кандидаткиња упозорава да је

неопходно усаглашавање новог *Закона о смањењу ризика од катастрофа и управљању ванредним ситуацијама са Стратегијом националне безбедности Републике Србије*. Такође да се организација активности субјеката ради смањења ризика од катастрофа у Републици Србији реализује преко Републичког штаба за ванредне ситуације, односно Националне платформе за смањење ризика, а да, на супрот томе, у оквиру државних органа Републике Србије не постоје покушаји да се усагласе стандарди о медијском извештавању о тероризму. Кандидаткиња подвлачи потребу да је ситуацију неопходно променити и донети смернице о медијском извештавању о тероризму као и усагласити то важно питање које се данас различито регулише у Кодексу новинара Републике Србије и Етичком кодексу електронских медија. Кандидаткиња је, на основу принципа менаџмента које је издвојила из теорије, показала да је у кризном менаџменту неопходно да се констатује стање унутар предузећа и стање у окружењу, да се упореде промене стања у односу на претходни период (краткорочни, средњерочни и дугорочни), потом да се уради процена будућих стања и процеса, и да се доносе одговарајуће одлуке у кризним ситуацијама, а да топ-менаџер одлучује о изради планова на основу циљева предузећа. Кандидаткиња такође констатује: да је пре израде плана кризних операција најефикасније у препознавању кризе израда превентивног плана; да се кризним планирањем дефинишу процедуре осмишљене како би се савладао сваки реалистични проблем; да је план кризних операција формализован, службени документ, у којем су на основу предвиђања артикулисане радње које треба обавити да би се остварили одређени циљеви – стога је документ који обавезује, усмерава и мерило је успеха спречавања и решавања кризне ситуације. На крају, Тамара Митић је указала на значајан плана извештавања као елемента плана кризних операција.

4. Остварени научни допринос

Комисија је установила да је кандидаткиња Тамара Митић, на основу коректно дефинисаног проблема, предмета и циљева истраживања на задату тему, као и хипотеза које је проверила, остварила у свом докторском раду следеће резултате, као и низ мањих и већих научних доприноса:

- Изабрала је тему „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“ која је веома значајна за апликативни развој више безбедносних дисциплина, као и из подручја комуникационих и политичких наука.
- Аргументовано је доказала научни значај и оправданост предмета свог истраживања (кризни менаџмент у процени утицаја тероризма на електронске медије) преко детаљног теоријског сагледавања мноштва аспеката који дефинишу релације медија и тероризма, те значај адекватног дефинисања и начина остваривања функције кризног менаџмента у поменутиим интеракцијама.
- Начин истраживања предмета у дисертацији је показао основаност дефинисаних основних циљева дисертације ради утврђивања улоге кризног менаџмента у процени утицаја тероризма на електронске медије због доношења одлука о начину извештавања, посебно непосредно после извршења терористичког напада, као и основаност допунских циљева кандидаткиње дефинисаних као давање основа за доношење и примену медијских стратегија, закона о јавном информисању и медијима и других докумената, а посебно смерница о извештавању о тероризму за електронске медије.
- У настојању да сагледа модалитете и дефинише адекватне одговоре медија на изазове и претње тероризма, у складу са принципима објективног и информисања заснованог на етичким принципима, те захтевом заштите грађанских слобода и права, као и интереса националне безбедности, кандидаткиња је предочила адекватне модалитете деловања медија у случају терористичких напада, показала значај кризног менаџмента у кризним ситуацијама, као и функцију кризног менаџмента у сагледавању могућности утицаја и посебно смањивању утицаја тероризма изазваних терористичким нападом.
- Кандидаткиња је дисертацијом обухватила мноштво димензија које одређују односе медија и тероризма и у том контексту функцију кризног менаџмента и дала елементе за објашњење њихове условљености, а посебно приказ фактора од утицаја на реакцију медија поводом терористичких напада и последицама које из њега могу да произиђу.
- Дисертација је конципирана и структурирана на начин који омогућава увид у теоријске концепте и моделе који се директно баве или посредно третирају феномене који су у фокусу истраживања, што дисертацији даје на квалитету јер се као њен допринос

констатује систематизација бројних теоријских прилаза, научних принципа, посебно принципа кризног менаџмента, као и инструкција струке, односно смерница за постављање медија.

- У петом, веома садржајном и информативном, централном поглављу под називом „Опште етичке и професионалне норме новинарства у вези са извештавањем о терористичким нападима“, кандидаткиња је, уз анализу врло разноврсних извора теоријског и стручног карактера и уз навођење информација и случајева објављених у медијима, обухватно истражила врло широк спектар проблема, детерминанти, аспеката, принципа, захтева и ограничења, као и препорука за адекватно постављање (представника) медија у контексту извештавања током и поводом терористичких напада.
- Дисертација „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“ је такође инструктивно – иновативног научног и стручног карактера будући да мноштво теоријских и практичних (стручних) поставки за деловање медија на које кандидаткиња упућује у раду, могу бити основ за операционализацију, односно за конципирање теоријског модела, као и конкретних планова деловања у функцији кризног менаџмента.
- Дисертација, са својим закључцима не остаје само на нивоу анализе стања истраживаног проблема, већ је у њој кандидаткиња Тамаре Митић извршила валидну анализу и дала врло значајне оцене везане за конзистентност појединих решења домаћих стратешких и законских докумената у материји ризика од тероризма.
- С обзиром на озбиљност теме обрађене у докторској дисертацији, а посебно имајући у виду њену актуелност, резултати истраживања изложени у дисертацији представљају допринос не само домаћем научном и теоријском фонду, већ дисертацију карактерише јасни друштвени значај, и прате апликативни домети.
- Намера кандидаткиње да изучи и научно опише релације медија, тероризма и кризног менаџмента у дисертацији потврђена је као оригинална, научно – валидна и друштвено оправдана, док је општи научни циљ дисертације постигнут пошто је дисертација тако конципирана да изложени резултати истраживања покрију бројне елементе за теоријско сагледавање међусобног утицаја поменутих феномена.

5. Закључак комисије:

Докторска дисертација кандидаткиње Тамаре Митић „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“ обрађује комплексну и научно значајну проблематику, а постигнути резултати истраживања представљају допринос у смислу ваљаног обухватања теме, с једне стране, и стварања могућности њеног даљег и дубљег сагледавања, са друге стране.

На основу анализе и критичке оцене докторске дисертације, Комисија једногласно закључује следеће:

Докторска дисертација под напред наведеним насловом је у свим кључним елементима сачињена у складу са усвојеним пројектом и одобрењем Наставно – научног већа Факултета за студије безбедности Универзитета Едуконс.

Докторска дисертација представља логичку и заокружену целину са свим неопходним елементима код овакве врсте научних радова. Докторска дисертација је резултат самосталног теоријског рада и спроведеног истраживања кандидаткиње и у њој су систематизована постојећа научна сазнања о предмету истраживања и сазнања до којих се дошло спроведеним истраживањем. У том погледу, дисертација представља теоријски допринос безбедносним наукама, посебно у научној области безбедносни менаџмент, у комуникационим наукама, политичким наукама, али и наукама уопште.

Докторска дисертација је писана адекватним, стручним језиком и стилем рецептивним за читаоца.

Рад представља научни допринос и у образовно – васпитном смислу, а и као основа за истраживања других у тој области.

Кандидаткиња је у оквиру спроведеног истраживања прикупила и коректно интерпретирала бројне резултате већим делом теоријских, али и појединих емпиријских истраживања.

Резултати истраживања могу бити од користи свим заинтересованим особама за научну област безбедности менаџмент, а посебно онима који се баве кризним менаџментом, пошто увидом у дате резултате истраживања могу да обогате свој фонд знања и уз примену принципа и препорука изложених у дисертацији унапреде своје практично деловање.

Кандидаткиња Тамара Митић је у потпуности реализовала постављене задатке истраживања и суштински потврдила основну и посебне хипотезе.

6. Предлог Комисије:

На основу укупне и критичке оцене садржаја докторске дисертације, чланови Комисије једногласно оцењују да докторска дисертација кандидаткиње Тамаре Митић, под насловом „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“, представља оригинално и вредно научно дело, настало самосталним истраживачким радом и да као такво има довољну теоријску и практичну вредност да би могло бити јавно брањено. Имајући у виду значај истраживања и проблематике, резултате истраживања и изведене закључке, Комисија позитивно оцењује докторску дисертацију кандидаткиње Тамаре Митић, под насловом „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“ и једногласно се опредељује да

ПРЕДЛОЖИ

да Наставно – научно веће Факултета за студије безбедности Универзитета ЕДУКОНС прихвати позитивну комисијску оцену докторске дисертације Тамаре Митић „Кризни менаџмент и утицај тероризма на електронске медије“.

Да се стави на увид научној јавности оцењена докторска дисертација Тамаре Митић и овај Извештај о оцени докторске дисертације, да би се стекли сви услови за њену јавну одбрану.

5.2.2020. године

ЧЛАНОВИ КОМИСИЈЕ:

Проф. др Драган Симеуновић

Проф. др Елизабета Ристановић

Доц. др Предраг Павлићевић